

การใช้ทักษะการบริหารงานของฝ่ายบริหารโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม
ADMINISTRATIVE SKILLS EXERCISING
OF MATTAYOMWATDUSITARAM SCHOOL ADMINISTRATORS

ภูมิ พงษ์โชคชัย¹

ประเสริฐ อินทร์รัย²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การใช้ทักษะการบริหารงานของฝ่ายบริหารโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม 2) แนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารงานของฝ่ายบริหารโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และคณะครู โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม จำนวน 86 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้ทักษะการบริหารของฝ่ายบริหารโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สร้างขึ้นตามแนวคิดของ เดรกและโรว์ (Drake and Roe) สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลจากการวิจัย พบว่า

1. การใช้ทักษะการบริหารของฝ่ายบริหารโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ ทักษะของฝ่ายบริหารโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายทักษะพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ทักษะด้านการศึกษาและการสอน ทักษะด้านมนุษย ทักษะด้านมนุษย ทักษะด้านมนุษย ทักษะด้านมนุษย ทักษะด้านมนุษย ทักษะด้านมนุษย ทักษะด้านมนุษย ทักษะด้านมนุษย ทักษะด้านมนุษย

2. แนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม พบว่า 1) ทักษะด้านความรู้ความคิด ควรจัดให้มีการให้คำปรึกษา แนะนำในการปฏิบัติงานให้กับผู้ร่วมงานได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และสามารถปฏิบัติตามได้ 2) ทักษะด้านเทคนิค ควรจัดให้มีการใช้เครื่องมือประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานและประกอบการพิจารณาความดีความชอบได้ 3) ทักษะด้านการศึกษาและการสอน ควรให้มีการร่วมติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของชุมชนอย่างต่อเนื่อง 4) ทักษะด้านมนุษย ควรจัดให้มีการติดตามและประสานงานได้เป็นอย่างดีกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5) ทักษะด้านมนุษย ควรให้มีการวางแผนพัฒนาโรงเรียนได้อย่างครอบคลุมครบถ้วน ทุกด้าน และสามารถแก้ปัญหาได้จริง

คำสำคัญ : การใช้ทักษะการบริหารงาน

Abstrack

The purposes of this research were to determine 1) the exercising of the management skills of school administrator of Dusitaram, 2) the guideline of the management skill of school Administrator of Dusitaram. The instrument used was a questionnaire based on the concept of Drake and Roe. The statistics used to analyzing the data were Frequency, Percentage, Arithmetic mean, Standard Deviation and Content analysis.

The research findings revealed that

1) The exercising of the management skills of the management school Dusitaram in Overall and specifically at a high Level. They ranged from the highest arithmetic mean to lowest arithmetic mean as: educational and instructional skills, human skills, conceptual skills, cognitive skills and technical skills respectively.

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

2) The guidelines of management skills development of the School Dusitaram administraton were ; 1) for the cognitive skills, they should provide the consultation and direction of good work, 2) for the technical skills, they should have performance assessment for improving there job, 3) for the educational and instructional, they should provide the participation on community education evaluation continently, 4) for the human skills, they should corperate with stakeholder and 5) for conceptual skills, they should have school development plan which cover in all cercumstants.

key word : administrative skills exercisie

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์และยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลกโดยปัจจัยสำคัญที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าวได้แก่คุณภาพของคน การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพโดยจะต้องเป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ทำให้เป็นคนที่มีรู้จักคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรมและคุณธรรมรู้จักพึ่งตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

นับตั้งแต่การประชุมเจรจาการค้ารอบอุรุกวัยที่นำไปสู่การก่อตั้งองค์การการค้าโลก (World Trade Organization - WTO) กำหนดให้มีการเปิดเสรีทางการค้า และได้ประกาศให้อุตสาหกรรมบริการต้องเปิดเสรีในปี ค.ศ. 2002 (2545) และการที่กลุ่มประเทศอาเซียนได้ประกาศเขตการค้าเสรีอาเซียน ซึ่งจะเริ่มการค้าเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ.2558 ซึ่งเชื่อมโยงมาถึงกรณีการเปิดเสรีทางการศึกษาในเวลาต่อมา เป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่า กระแสความเคลื่อนไหว และการเปลี่ยนแปลงของโลกนั้น ส่งอิทธิพลกว้างขวางถึงทุกประเทศ สิ่งที่ประเทศไทย จะต้องเตรียมความพร้อมอย่างเร่งด่วน คือ การจัดเตรียมการศึกษาให้มีคุณภาพ และมาตรฐานสูง เพื่อให้การศึกษาไทย สามารถผลิตทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ “เข้าแข่งขัน” ร่วมกับประเทศอื่นและการศึกษาของนานาชาติได้อย่างเต็มภาคภูมิ ซึ่งจะสามารถผลักดัน ให้ศักยภาพด้านอื่นๆ มีความเข้มแข็งตามมา ดังคำกล่าวที่ว่า การลงทุนที่คุ้มค่าที่สุดคือการลงทุนด้านการศึกษา ความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาจะต้องเริ่มจากสถานศึกษาทุกแห่ง ดำเนินการพัฒนาคุณภาพของตนเองโดยจะต้องมีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาและมีการประกันคุณภาพภายในและ

ภายนอก ผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอน ตามปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา อันจะเป็นการสร้างความมั่นใจว่า สถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และเป็นไปตามมาตรฐานเพื่อให้เด็กไทยเป็นเด็กดี มีความเก่งกล้าสามารถ และมีความสุข จะได้ช่วยกันสร้างสรรค์สังคมให้มีสันติ สิ่งแวดล้อมยั่งยืน เศรษฐกิจมั่นคง สามารถร่วมมือและแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้อย่างมีศักดิ์ศรีในสังคมโลกต่อไป ปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญในการนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ในการที่จะทำให้สถานศึกษา มีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบการใช้ทักษะการบริหารงานของฝ่ายบริหารโรงเรียนมัธยมวัดคูสุตาราม
2. เพื่อทราบแนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารงานของฝ่ายบริหารโรงเรียนมัธยมวัดคูสุตาราม

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของ เดรก และ โรว์ (Drake and Roe) ประกอบด้วยทักษะทั้ง 5 ด้านที่ครอบคลุมถึงรายละเอียดเกี่ยวกับทักษะทางด้านต่างๆ คือ 1) ทักษะด้านความรู้ความคิด (cognitive skills) 2) ทักษะด้านเทคนิค (technical skills) 3) ทักษะ ด้านการศึกษา และการสอน (educational and instructional skills) 4) ทักษะด้านมนุษย์ (human skills) 5) ทักษะด้านมโนภาพ (conceptual skills) เป็นขอบเขตของการวิจัย เดรกและโรว์ (Drake and Roe) ได้เสนอแนะว่า ทักษะที่จำเป็นในการบริหารสถานศึกษาหรือโรงเรียนนั้นควรมี ห้า ทักษะโดยเพิ่มจากทฤษฎีสามทักษะ (three skills method) ของโรเบิร์ต แอล แคทซ์ (Robert L. Katz) อีกสองทักษะคือ 1) ทักษะด้านความรู้ความคิด (cognitive skills) หมายถึง ความรู้และความชำนาญ ในการใช้ความรู้ความคิด สถิติปัญหาและวิสัยทัศน์ในการบริหารงานซึ่งผู้บริหาร

สถานศึกษา สามารถที่จะพัฒนาได้ และ เป็นส่วนสำคัญ ในการเสริมสร้างทักษะด้านอื่น ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้อง มีความรู้ ความคิด มีสติปัญญาและ วิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาจะไม่เป็นผู้นำที่มีประสิทธิผลได้ ถ้าปราศจากความรู้ และไม่สามารถใช้ความรู้ในทางที่มีความหมาย และสร้างสรรค์ 2) ทักษะด้านการศึกษา และ การสอน (instructional skills) หมายถึง ความรู้และความชำนาญในการจัดและการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอนเป็นทักษะที่ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเป็นผู้นำทางการศึกษา ต้องมี ความรู้ ความเข้าใจ ในการสอนและการเรียน ต้องมีภูมิรู้และป็นนักวิชาการที่ดี

ทักษะของฝ่ายบริหารโรงเรียน เป็นสิ่งจำเป็นต่อการบริหารงานในด้านต่างๆ เนื่องจากสามารถนำประสบการณ์ ความชำนาญ และกระบวนการต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ ให้เกิดประสิทธิภาพได้ แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าฝ่ายบริหาร ขาดทักษะการบริหารงานที่ดีแล้ว อาจส่งผล ทำให้การบริหารงานไม่ดีเท่าที่ควร การวิจัยนี้จึงทำให้ทราบ การใช้ทักษะการบริหารงานและแนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารงานของฝ่ายบริหารโรงเรียน เพื่อให้ฝ่ายบริหารโรงเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน ทำให้เกิดงานที่ดี มีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนาโรงเรียนให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ ทักษะการใช้ทักษะบริหารงานของฝ่ายบริหารโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม และเพื่อทราบแนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 4 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน และครูโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม จำนวน 74 คน รวมทั้งสิ้น 86 คน เพื่อดำเนินการวิจัยเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงเสนอสาระสำคัญของขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

แนวทางสำหรับการดำเนินการวิจัย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดรายละเอียด และขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย ขั้นตอนนี้เป็น การจัด เตรียมโครงการ เพื่อให้ เกิดเป็นกระบวนการของการดำเนินการ ตามโครงร่าง งานวิจัย โดยการศึกษา จากเอกสาร ตำรา ข้อมูล สถิติ ปัญหา วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ให้สมบูรณ์" นำเสนอขอความเห็นชอบโครงการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ขั้นตอนที่ 2 เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัย จัดสร้างเครื่องมือตามขอบเขตของการวิจัย โดยได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ แล้วจึงนำไปทดลองใช้ (try out) ปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือ แล้วนำเครื่องมือที่สร้างไปเก็บข้อมูล ตามกลุ่มตัวอย่างแล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้ มาตรวจสอบความถูกต้อง ทำการวิเคราะห์ข้อมูล และจัดทำรายงานการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย เป็นขั้นตอนการร่างรายงานผลการวิจัย นำเสนอคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามที่คณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอแนะ จัดพิมพ์ และรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขออนุมัติจบการศึกษา

ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ฝ่ายบริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม รองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม จำนวน 3 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน รวมเป็น 12 คน และคณะครูโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม จำนวน 98 คน รวมทั้งสิ้น 110 คน ไม่นับรวมผู้วิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้จำนวน 86 คน และทำการเลือกตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามรายข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพโดยทั่วไปของผู้ตอบ ได้แก่ เพศ อายุตัว อายุราชการ ตำแหน่งหน้าที่ และระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับทักษะการบริหารของฝ่ายบริหารโรงเรียนมัธยมวัดคูสิตาราม โดยผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามขึ้น ตามกรอบแนวคิดของเดรกและโรว์ (Drake and Roe) โดยมีลักษณะเป็นแบบจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ ของไลเคิร์ต (Likert's five rating scale) ซึ่งกำหนดค่าระดับคะแนนของช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 1 หมายถึง มีการใช้ทักษะการบริหารงานอยู่ในระดับน้อยที่สุดหรือไม่มีการปฏิบัติ ให้น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 1

ระดับ 2 หมายถึง มีการใช้ทักษะการบริหารงานอยู่ในระดับน้อย ให้น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 2

ระดับ 3 หมายถึง มีการใช้ทักษะการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง ให้น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 3

ระดับ 4 หมายถึง มีการใช้ทักษะการบริหารงานอยู่ในระดับมาก ให้น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 4

ระดับ 5 หมายถึง มีการใช้ทักษะการบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด ให้น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 5

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารงานของฝ่ายบริหารโรงเรียนมัธยมวัดคูสิตาราม

การสร้างเครื่องมือ

ขั้นที่ 1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำผลการศึกษามาสร้างเป็นเครื่องมือ ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระ

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมของเนื้อหาของแบบสอบถาม แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ดังรายชื่อในภาคผนวก ก พิจารณาตรวจสอบข้อความ สำนวนภาษา ความถูกต้อง และความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยเทคนิค IOC (Item Index objective congruence)

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนวัดอินทาราม จำนวน 30 คน

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามที่ได้คืนมา คำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามตามวิธีของคอนบาช (Cronbach) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ($\bar{X}$ - coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ .9702

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือบันทึกวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศิลปากร ผ่านอาจารย์ที่ปรึกษา และภาควิชาการบริหาร การศึกษา เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมวัดคูสิตาราม เพื่อให้ออกหนังสือหรือแจ้งถึงหัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้ รองผู้อำนวยการโรงเรียน และคณะครูโรงเรียนมัธยมวัดคูสิตาราม ให้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 86 คน

2. ใช้แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อหาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารงานของฝ่ายบริหารโรงเรียนมัธยมวัดคูสิตาราม

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่ (f) และร้อยละ (%)

2. การวิเคราะห์การใช้ทักษะการบริหารงานของฝ่ายบริหารโรงเรียนมัธยมวัดคูสิตาราม ใช้ค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารงานของฝ่ายบริหารโรงเรียนมัธยมวัดคูสิตารามใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามถึงกลุ่มตัวอย่าง 86 ฉบับ ได้รับกลับคืนมา 86 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และได้้นำข้อมูลมาวิเคราะห์พร้อมนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 การใช้ทักษะของฝ่ายบริหารโรงเรียนมัธยมวัดคูสิตาราม

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารงานของฝ่ายบริหารโรงเรียนมัธยมวัดคูสิตาราม

ผลจากการวิจัย มีประเด็นที่ควรนำมาพิจารณา เพื่อให้ทราบถึงสภาพที่แท้จริง สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาให้เกิดประโยชน์กับการบริหาร ซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 70.93 เป็นเพศชาย จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 29.07 อายุ 50 ปีขึ้นไป มากที่สุด 34 คน คิดเป็นร้อยละ 39.53 รองลงมา อายุ 30 – 50 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 36.05 และ ต่ำกว่า 30 ปี น้อยที่สุด จำนวน 21 คน คิดเป็น

ร้อยละ 24.42 อายุราชการไม่เกิน 5 ปี มากที่สุด จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 44.19 รองลงมา อายุมากกว่า 16 ปีขึ้นไป จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 43.02 อายุ 6 – 10 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 11.63 อายุ 11 – 15 ปี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.16 ตำแหน่งหน้าที่ ครู มากที่สุด จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 86.05 รองลงมา ฝ่ายบริหารโรงเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 4 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน รวม 12 คน คิดเป็นร้อยละ 13.95 ระดับการศึกษาปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 72.09 รองลงมา ปริญญาโท จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 27.91

ตอนที่ 2 การใช้ทักษะของฝ่ายบริหารโรงเรียนมัธยมวัดคูสิดาราม โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ ทักษะของฝ่ายบริหารโรงเรียนมัธยมวัดคูสิดาราม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายทักษะพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ทักษะด้านการศึกษาและการสอน มีค่ามัธยฐานเลขคณิตมากที่สุด ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.68) รองลงมา ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ มีค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.67) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ มีค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.63) ทักษะด้านความรู้ความคิด มีค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.59) และทักษะด้านเทคนิค มีค่ามัธยฐานเลขคณิตน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.55)

ตอนที่ 3 แนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารงานของฝ่ายบริหารโรงเรียนมัธยมวัดคูสิดาราม โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด ทั้ง 5 ด้าน พบว่า 1. ทักษะด้านความรู้ความคิด ควรจัดให้มีการให้คำปรึกษา แนะนำในการปฏิบัติงานให้กับผู้ร่วมงานได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และสามารถปฏิบัติตามได้ 2. ทักษะด้านเทคนิค ควรจัดให้มีการใช้เครื่องมือประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงาน และประกอบการพิจารณาความดีความชอบได้ 3. ทักษะด้านการศึกษาและการสอน ควรให้มีการร่วมติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของชุมชนอย่างต่อเนื่อง 4. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ควรจัดให้มีการสามารถติดตามและประสานงานได้เป็นอย่างดีกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ควรให้มีการวางแผนพัฒนาองค์กรได้อย่างครอบคลุมครบถ้วนทุกด้านและสามารถแก้ปัญหาได้จริง

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อให้ทราบถึงสภาพที่แท้จริง สามารถนำไปใช้พัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียนมัธยมวัดคูสิดาราม ซึ่งสามารถอภิปรายผลเป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. การใช้ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมวัดคูสิดาราม โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก เพราะ ผู้บริหารมีการใช้ทักษะในการบริหารงานหลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็น ด้านความรู้ความคิด ด้านเทคนิค ด้านการศึกษาและการสอน ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งแต่ละด้าน ล้วนมีความสำคัญ นำไปสู่ความสำเร็จ ในการบริหารงานทั้งสิ้น สอดคล้องกับ แนวคิด/ทฤษฎีของไพเซย์ (Paisey, 2007, 12) ที่กล่าวว่า ทักษะการบริหารงานของผู้บริหาร ควรมีดังนี้ 1. ทักษะทางเทคนิค เป็นเรื่องของการรู้งานและสามารถปฏิบัติงานได้โดยเป็นเจ้าของข้อมูลสารสนเทศทางด้านการเคลื่อนไหวและพฤติกรรมความสามารถของบุคคล ความรู้เรื่องระเบียบ การควบคุมและการหาแนวทางการทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะทักษะทางเทคนิคที่ผู้บริหารควรจะต้องรู้ 4 เรื่องคือ 1.1 ด้านการศึกษา ได้แก่ โปรแกรมวัตถุประสงค์และเนื้อหาของหลักสูตร การประสานงาน ตลอดจนเทคนิควิธีสอนและเทคนิคการใช้เวลา 1.2 ความสัมพันธ์กับชุมชน ได้แก่ ความสำนึกความเข้าใจถึงจิตใจของผู้ปกครอง โรงเรียนควรจะต้องบริการทางด้านเครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ประชาชน และบุคคลของรัฐ 1.3 การเงินและสิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง ทรัพยากรทั้งหมดที่ไม่ใช่บุคคล เช่นอาคารสถานที่ 1.4 การพัฒนากำลังคน ได้แก่ การวางตัวบุคคลให้เหมาะสมกับงาน การปฏิบัติงานและการส่งเสริมความสามารถของคณะทำงานให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น 2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นความสามารถในการกระตุ้นส่งเสริมให้คนใช้ความสามารถของเขา อย่างเต็มที่ เพื่องาน และ องค์การ ทักษะนี้ ยังรวมถึง การสร้างบรรยากาศที่ดี ในการทำงาน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในทางที่พึงประสงค์ เป็นกำลังใจของบุคลากรในองค์การ ช่วยให้บุคคลเหล่านี้ เกิดความมั่นใจว่า เขาสามารถปฏิบัติงานได้ 3. ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นความสามารถในการเข้าใจสิ่งต่างๆ อย่างดีโดยเข้าใจรายละเอียดของเรื่องนั้นๆ และยังสามารถเข้าใจใจกว่าเรื่องดังกล่าวเกี่ยวข้องกับเรื่องอื่นๆ ได้อย่างไร สอดคล้องกับแนวคิด/ทฤษฎี

ของ แคทซ์ (Katz,2007,33) ที่กล่าวว่า ทักษะของผู้บริหารที่สำคัญมี 3 อย่าง คือ 1. ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skills) หมายถึง ความรู้ความสามารถในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับวิธีการกระบวนการและกรรมวิธีในการปฏิบัติงาน เป็นทักษะที่จะเป็นสำหรับงานด้านปฏิบัติการเช่น หัวหน้าพนักงานขายก็จำเป็นต้องรู้เทคนิคการขาย หัวหน้าคนงานก็ต้องรู้เทคนิคในการใช้เครื่องมือเป็นต้น 2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (human skills) หมายถึงความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้เกิดความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและการเสริมสร้างบรรยากาศ การติดต่อสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ ผู้บริหารต้องสามารถเข้ากับคนได้ทุกระดับชั้น พูดคุย เข้าใจได้ง่าย และ ชักจูงโน้มน้าวใจผู้อื่นได้ 3.ทักษะด้านการประสมแนวความคิด(Conceptual Skill)หมายถึง ความสามารถในการมองภาพรวมเพื่อที่จะได้ทราบถึงองค์ประกอบของสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อม เข้าใจความสัมพันธ์ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์กับองค์การหรือการบริหารงานของตนเอง มีเขาว่าปัญญา ไหวพริบ วิสัยทัศน์และความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับระบบทั้งหมด ผู้นำจำเป็นต้องมีความสามารถในการแก้ปัญหา ไม่ว่าเป็นปัญหาเฉพาะหน้าหรือปัญหาระยะยาวสามารถขึ้นนำองค์การให้ก้าวไปข้างหน้าทางที่ถูกต้องในอนาคต สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ เซอร์เกียเวนนิ (Sergioivanni) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนจะบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นจะต้องมีทักษะสำหรับผู้บริหารหลายประการดังนี้ 1. ทักษะด้านความเป็นผู้นำ เป็นทักษะพื้นฐานในการวางแผน การประสานงาน การติดต่อสื่อสาร การจัดการดำเนินงาน การมอบหมายงานและการประเมินผล 2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นความสามารถในการเข้ากับบุคคลต่างๆได้แก่ ทักษะในการติดต่อระหว่างบุคคล การแสดงภาวะผู้นำ การจูงใจ การสร้างขวัญและกำลังใจ ความเข้าใจการทำงานของกลุ่มคน การจูงใจหรือชักจูงสมาชิก ในกลุ่มร่วมกันทำงาน 3. ทักษะด้านการบริหารงานบุคคล เป็นความสามารถทางการสนับสนุน พัฒนาบุคคล ให้มีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ 4. ทักษะด้านเทคนิค ได้แก่ทักษะในการจัดหาซื้อ การจ้าง การเงิน การบัญชี งานสารบรรณ งานบุคคล และการจัดระบบงาน 5. ทักษะด้านการศึกษา ได้แก่ ทักษะการสอน การวัดผล การนิเทศ การนำแหล่งวิทยาการมาใช้ให้เกิดประโยชน์ 6. ทักษะการสร้างความคิด เป็นทักษะที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับผู้บริหาร เพราะเป็นทักษะ ในการคาดห้วงล่วงหน้า การวิเคราะห์ ปัญหา การบริหาร การวางแผน การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า 7. ทักษะด้านการประเมินผล เป็นความสามารถด้านการประเมิน

การออกแบบสอบถาม สัมภาษณ์หรือสังเกต สอดคล้องกับงานวิจัยของชาติรี รัตนพิพิรัช (2547) ได้ทำวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในของในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการใช้ทักษะการบริหารงาน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ตามลำดับคือ ด้านมนุษย ด้านความรู้ความคิด ด้านความคิดรวบยอด ด้านเทคนิคและด้านการศึกษาและการสอน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 มีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนโดยรวม และเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก และการใช้ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 5 ด้านกับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์ทางบวก กล่าวคือ

1. ด้านความรู้ความคิด จากการสำรวจแบบสอบถามด้านความรู้ความคิด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้บอกให้ทราบว่า การให้คำปรึกษา แนะนำในการปฏิบัติงานให้กับผู้ร่วมงานได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและสามารถปฏิบัติงานได้ ผู้บริหารฯควรให้คำปรึกษาแนะนำที่ชัดเจน ทำให้ผู้ร่วมงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น

2. ด้านเทคนิค จากการสำรวจแบบสอบถามด้านเทคนิค พบว่า การใช้เครื่องมือประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานและประกอบการพิจารณาความดีความชอบยังมีน้อย ผู้บริหารฯควรมีเครื่องมือประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานมากกว่านี้ เพื่อให้สามารถปรับปรุงการปฏิบัติงานและนำไปประกอบการพิจารณาความดีความชอบได้ดียิ่งขึ้น

3. ด้านการศึกษาและการสอน จากการสำรวจแบบสอบถามด้านการศึกษาและการสอน พบว่า การร่วมติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของชุมชนอย่างต่อเนื่องยังมีน้อย ผู้บริหารฯควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

4. ด้านมนุษย จากการสำรวจแบบสอบถามด้านมนุษย พบว่า การติดตามและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังมีน้อย ทำให้ไม่สามารถพัฒนาโรงเรียนได้ดีเท่าที่ควร ผู้บริหารฯควรมีการติดต่อ ติดตามและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มากกว่านี้ ทำให้สามารถพัฒนาโรงเรียนได้ดียิ่งขึ้น

5. ด้านมโนภาพ จากการสำรวจแบบสอบถามด้านมโนภาพ พบว่าการวางแผนพัฒนาองค์กรได้อย่างครอบคลุมครบถ้วนทุกด้านและสามารถแก้ปัญหา ได้จริง ยังมีน้อย การวางแผน พัฒนาองค์กรยังมีไม่มากนัก ผู้บริหารฯ ควรมีการวางแผนและการแก้ปัญหาต่างๆ ให้มากกว่านี้เพื่อให้สามารถพัฒนาโรงเรียนได้อย่างครอบคลุมครบถ้วนทุกด้านและสามารถแก้ปัญหาได้

2. แนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารงานของฝ่ายบริหารโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม โดยพิจารณาจากแบบสอบถามทักษะของผู้บริหารทั้ง 5 ด้าน พบว่า 1. ด้านความรู้ความคิด ควรจัดให้มีการให้คำปรึกษา แนะนำในการปฏิบัติงานให้กับผู้ร่วมงานได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และสามารถปฏิบัติตามได้ การบริหารงานควรใช้วิสัยทัศน์ในการกำหนดทิศทางเพื่อมุ่งเป้าหมายความสำเร็จของโรงเรียน 2. ทักษะด้านเทคนิค ควรจัดให้มีการใช้เครื่องมือประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานและประกอบการพิจารณาความดีความชอบได้และควรจัดทำเครื่องมือและทรัพยากรที่ใช้ในการบริหารให้เพียงพอกับความต้องการ 3. ทักษะด้านการศึกษาและการสอน ควรให้มีการร่วมติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของชุมชนอย่างต่อเนื่องและควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อการพัฒนาการศึกษาในชุมชน 4. ทักษะด้านมนุษย ควรจัดให้มีความสามารถติดตามและประสานงานได้เป็นอย่างดีกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและควรร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์กับชุมชนและเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน 5. ทักษะด้านมโนภาพ ควรให้มีการวางแผนพัฒนาโรงเรียนได้อย่างครอบคลุมครบถ้วนทุกด้านและสามารถแก้ปัญหาได้จริง และควรวางแผน การตรวจสอบ การใช้จ่ายงบประมาณให้ถูกต้องและเหมาะสม

ดังนั้น เมื่อกล่าวโดยภาพรวม สามารถสรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความต้องการให้ฝ่ายบริหารโรงเรียนมีความรู้เท่าทันเหตุการณ์ปัจจุบัน รู้จักการวางแผนการดำเนินงานอย่างถูกต้องและเหมาะสม รู้จักประยุกต์การทำงานให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม มีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์อย่างเป็นรูปธรรม มีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรต่อตนเอง ส่วนรวม และสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะของการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ทักษะด้านเทคนิค มีค่ามัธยฐานเลขคณิตน้อยที่สุด ควรใช้เครื่องมือประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานและประกอบการพิจารณาความดีความชอบได้ ควรจัดทำเครื่องมือและทรัพยากรที่ใช้ในการบริหารได้อย่างเพียงพอกับความต้องการ ควรนำเทคนิคและกระบวนการบริหารไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ทักษะด้านความรู้ความคิด มีค่ามัธยฐานเลขคณิตน้อยรองลงมา ควรให้คำปรึกษา แนะนำในการปฏิบัติงานให้กับผู้ร่วมงานได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และสามารถปฏิบัติตามได้ ควรบริหารงานโดยใช้วิสัยทัศน์ในการกำหนดทิศทางเพื่อมุ่งเป้าหมายความสำเร็จขององค์กร และควรมีแนวคิดหรือกลยุทธ์ใหม่ ๆ ในการบริหารองค์กร

3. ทักษะด้านมโนภาพ ควรมีการวางแผนพัฒนาองค์กรได้อย่างครอบคลุมครบถ้วนทุกด้านและสามารถแก้ปัญหาได้จริง ควรมีการวางแผนการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณได้ถูกต้องและเหมาะสม ควรเพิ่มขีดความสามารถในการกำหนดนโยบายและเป้าหมายขององค์กรให้สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับและเหมาะสม

4. ทักษะด้านมนุษย ควรติดตามและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสร้างบรรยากาศของความร่วมมือร่วมใจในกลุ่มผู้ร่วมงานได้ทุกสถานการณ์ ควรร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์กับชุมชนและเปิดโอกาสให้ชุมชน ได้ร่วมกิจกรรมขององค์กร

5. ทักษะด้านการศึกษาและการสอน ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ควรเพิ่มการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการพัฒนาการศึกษาของชุมชน และควรร่วมกับชุมชนจัดทำหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการวิจัยในอนาคต จึงเสนอแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ทักษะของฝ่ายบริหารโรงเรียน

2. ควรศึกษาอิทธิพลของการใช้ทักษะของฝ่ายบริหารต่อการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารโรงเรียนและครูโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม

รายการอ้างอิง

กระทรวงการต่างประเทศ. **ประชาคมอาเซียน** เข้าถึงเมื่อ 25 กรกฎาคม 2556. เข้าถึงได้จาก <http://www.mfa.go.th>

_____. **องค์การการค้าโลก** เข้าถึง เมื่อ 25 กรกฎาคม 2556. เข้าถึงได้จาก <http://www.mfa.go.th>

กาญจนาภา กลิ่นละออ. (2552) “**แนวทางการเสริมเสริมสร้างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครนครปฐม.**” วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชาตรี รัตนพิพิธชัย. (2547) “**ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1.**” วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม (2557) **ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม.** เข้าถึงเมื่อ 19 มกราคม 2557 เข้าถึงได้จาก <http://www.dusitaram.ac.th/index1.html>

